

15. DETERMINANTY WARUNKUJĄCE FINANSOWANIE SEKTORA MSP W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM

Iwona Staniec

Streszczenie

W prezentowanej pracy zwrócono szczególną uwagę na czynniki warunkujące funkcjonowanie sektora MSP w województwie łódzkim. Przedstawiono dominujące bariery w funkcjonowaniu tych przedsiębiorstw, jak również zewnętrzne źródła finansowania ich działalności. Zbadano wpływ wybranych charakterystyk przedsiębiorstw z sektora MSP województwa łódzkiego na korzystanie z funduszy strukturalnych.

1. Wprowadzenie

Region łódzki jest jednym z bardziej konkurencyjnych regionów w Polsce i ma ogromne możliwości rozwoju w integrującej się Europie. Wynika to przede wszystkim z położenia regionu w geometrycznym centrum Polski, gęstej sieci dróg, dynamicznego rozwoju sektora usług oraz znacznego potencjału badawczego i rozwiniętej współpracy naukowej z jednostkami B+R. Dzięki centralnemu położeniu coraz dynamiczniej w regionie łódzkim rozwijają się takie gałęzie gospodarki jak: logistyka, transport, przemysł farmaceutyczny, przemysł ceramiczny, produkcja sprzętu AGD, produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, usługi oparte na wiedzy oraz turystyka. Odgrywają one coraz większą rolę w profilu gospodarczym województwa i decydują o stopniu innowacyjności gospodarki województwa, ale również powodują powstanie coraz większej liczby firm z sektora MSP. W prowadzonych rozważaniach zwrócono szczególną uwagę na czynniki warunkujące funkcjonowanie sektora MSP w województwie łódzkim i przedstawiono wyniki przeprowadzonych badań. Za cel pracy przyjęto wyznaczenie prawdopodobnych determinant warunkujących korzystanie z funduszy strukturalnych jako zewnętrznego źródła finansowania działalności

sektora MSP. Niestety prawdopodobnych, bo zostały one wyznaczone w oparciu o dobór celowy respondentów.

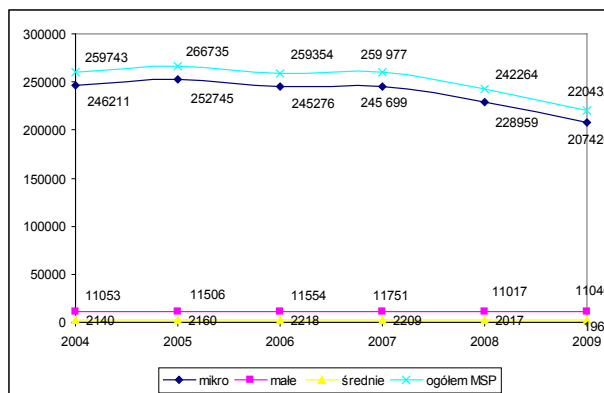
2. Sektor MSP w województwie łódzkim

Powołując się na dane Głównego Urzędu Statystycznego, liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw z sektora MSP w systemie REGON na terenie województwa łódzkiego w latach 2004-2009 wynosiła 220 432 firmy (rys. 1), z czego 207 420 to mikroprzedsiębiorstwa, 11 046 małe firmy oraz 1 966 średnie przedsiębiorstwa. W regionie łódzkim dominują mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat, zanotowano znaczny spadek liczby przedsiębiorstw MSP zarejestrowanych w systemie REGON (około 40 tys. jednostek). Spadek ten spowodowany był głównie spowolnieniem gospodarczym, w wyniku którego załamał się rynek popytu, zamówień (m.in. publicznych), nastąpiło zaostrzenie kryteriów przyznawania kredytów, co w konsekwencji doprowadziło do upadku wielu przedsiębiorstw z sektora MSP.

Największy udział przedsiębiorstw w skali całego kraju stanowią małe firmy, których udział szacuję się na poziomie 6,92%. Całkowity wkład przedsiębiorstw z regionu łódzkiego z sektora MSP określa się na poziomie 5,90%.

Rys. 1. Liczba przedsiębiorstw województwa łódzkiego z sektora MSP zarejestrowana w systemie REGON na przestrzeni lat 2004-2009

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w 2009 r.*, GUS, Warszawa 2010, s. 54, Żołnierski A. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2007-2008*, Polska Agencja Rozwoju

Przedsiębiorczości, Warszawa 2009, s.170, Żołnierski A., Zadura-Lichota P. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2006-2007*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2008, s. 77, Pyciński S., Żołnierski A. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2005-2006*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2006, s. 117, Tokaj-Krzewska A., Pyciński S. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2004-2005*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005, s. 140.

Tabela 1. Zestawienie liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych w systemie REGON w 2009 roku wg liczby pracowników w Polsce i województwie łódzkim

Liczba zatrudnionych pracowników	Ogółem MSP	0-9	10-49	50-249	>249
Liczba przedsiębiorstw w regionie łódzkim	220 432	207420	11 046	1 966	274
Liczba przedsiębiorstw w Polsce	3 737 789	3 548 354	159 705	29 730	4 884
Udział regionu w Polsce	5,90%	5,85%	6,92%	6,61%	5,61%

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w 2009 r.*, GUS, Warszawa 2010, s. 54.

Największy udział w strukturze przedsiębiorstw w województwie łódzkim w 2009 roku stanowią mikroprzedsiębiorstwa, których udział ocenia się na poziomie 93,98%. Udział małych firm ocenia się na poziomie 5,00% oraz średnich na poziomie 0,89% (rys. 2). Porównując otrzymane wyniki z wartościami dotyczącymi obszaru całego kraju, wnioskujemy, iż region łódzki charakteryzuje się nieznacznie mniejszym udziałem procentowym mikro firm (w skali kraju – 94,81%) oraz odznacza się większym udziałem małych i średnich przedsiębiorstw (w skali kraju 4,27% i 0,79%). Sektor MSP w regionie łódzkim stanowi 99,87% wszystkich przedsiębiorstw identycznie jak w skali całego kraju¹.

¹ *Podmiot gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w województwie łódzkim w 2009r.*, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2010, s. 7.

W 2007 roku w regionie łódzkim powstało ponad 21 tys. nowych przedsiębiorstw, co stanowi w skali kraju niemal 7% udział wśród nowo powstałych przedsiębiorstw w Polsce. W tym samym czasie zostało zlikwidowanych ponad 20 tys. podmiotów, stanowiąc blisko 8% udział w przedsiębiorstwach zlikwidowanych w skali całego państwa. Z wyjątkiem jednostek zatrudniających od 50 do 249 pracowników, wszystkie pozostałe kategorie firm w regionie łódzkim charakteryzowały się dodatnim przyrostem firm nowo powstałych w stosunku do firm zlikwidowanych. Małe firmy odnotowały największy udział spośród wszystkich przedsiębiorstw nowo powstałych województwa łódzkiego w skali kraju (blisko 8%), oraz wśród przedsiębiorstw zlikwidowanych (udział na poziomie ponad 9%). Z kolei najmniejszym udziałem wśród przedsiębiorstw powstałych i zlikwidowanych w skali całego państwa charakteryzowały się mikro firmy. Ich udział szacuje się odpowiednio na poziomie 6,80% i 7,83%².

Na szczeblu całego kraju województwo łódzkie odznacza się przeciętnymi wskaźnikami przedsiębiorczości. W regionie łódzkim na koniec roku 2007 na 1000 mieszkańców przypadały 102 przedsiębiorstwa zarejestrowane w systemie REGON, co pozwoliło na zajęcie siódmego miejsca w rankingu województw. Na 1000 mieszkańców województwa przypadało około 8 nowo powstałych firm z sektora MSP, tym samym pozwalając na zajęcie 8 pozycji w rankingu. Województwo łódzkie odznacza się jednym z najmniejszych wskaźników wyrażających liczbę zlikwidowanych MSP w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, bo 7,89 w przybliżeniu 8 co dało mu w rankingu województw trzecie miejsce³.

Województwo łódzkie w 2009 roku charakteryzuje się nieznacznie wyższym udziałem sektora prywatnego w działalności MSP niż ma się to w kraju (różnica ta nie jest jednak znamienna statystycznie). Mikroprzedsiębiorstwa w 98,07% są własnością sektora prywatnego, a małe i średnie przedsiębiorstwa odpowiednio w 75,52% i 63,02%. Mikroprzedsiębiorstwa w 1,59% są własnością sektora publicznego, a małe i średnie przedsiębiorstwa odpowiednio w 22,30% i 36,51%⁴.

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw sektora MSP z województwa łódzkiego na koniec 2008 roku wynosiły blisko 4,37 mld PLN. W porównaniu

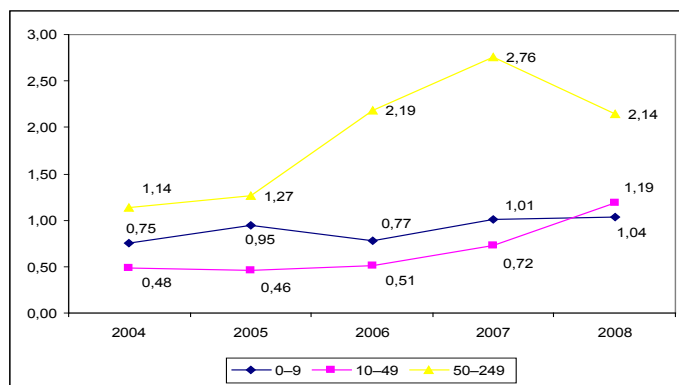
² Żołnierski A. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2007-2008* Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2009, s. 168.

³ Żołnierski A. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2007-2008* Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2009, s. 169.

⁴ *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w 2009 r.*, GUS, Warszawa 2010, s. 50-51, 54-55.

z rokiem 2007, nastąpił spadek nakładów inwestycyjnych o ponad 120 mln PLN. W 2008 roku wynosiły one dla mikroprzedsiębiorstw – 1,04 mld PLN, dla małych – 1,19 mld PLN oraz dla średnich na poziomie 2,14 mld PLN (rys. 2). W skali regionu, średnie firmy miały 20% udział poniesionych nakładów inwestycyjnych wśród wszystkich podmiotów, a mikro i małe organizacje odpowiednio 10% oraz 11%.

Rys 2. Wysokość nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw sektora MSP w województwie łódzkim w latach 2004-2008 (w mld PLN)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2008 roku*, GUS, Warszawa 2010, s. 82, Żołnierski A. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2007-2008* Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2009, s. 169, Żołnierski A., Zadura-Lichota P. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2006-2007*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2008, s. 81, Pyciński S., Żołnierski A. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2006-2007*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2006, s. 117, Tokaj-Krzewska A., Pyciński S. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2004-2005*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005, s. 186.

Na koniec 2009 r. w województwie łódzkim największy odsetek małych przedsiębiorstw (w tym mikroprzedsiębiorstw) skupiony był w następujących sekcjach: handel i naprawy (31,0%), przemysł (12,9%), budownictwo (10,5%) oraz transport i gospodarka magazynowa (6,7%). Wymienione branże stanowią ponad 60% udział w sektorze mikro i małych przedsiębiorstw. Z kolei wśród średnich przedsiębiorstw dominują firmy z sekcji: przemysł (37,4%), edukacja

(15,3%), handel i naprawy (9,9%) oraz administracja publiczna i obrona narodowa (9,4%)⁵.

Zarejestrowanych firm prowadzących działalność eksportową w województwie łódzkim na dzień 31.12.2007 roku było 1200 przedsiębiorstw (tabela 2). Największą aktywnością na polu wymiany handlowej odznaczały się małe podmioty (587 firm). Z kolei wpływ sprzedaży eksportowej w małych przedsiębiorstwach w przychodach ogółem był na bardzo niskim poziomie i wyniósł zaledwie 6%. W województwie łódzkim funkcjonowało ponadto 1156 importerów. Wśród importerów podobnie jak eksporterów, najliczniejszą grupę stanowiły małe przedsiębiorstwa (585 firm), chociaż ich wartość zakupów z importu była niższa niż u pozostałych grup podmiotów (tabela 2).

Tabela 2. Wymiana handlowa podmiotów sektora MSP w województwie łódzkim w 2007 r.

Województwo łódzkie	Ogółem	10-49	50-249	>250
Liczba firm eksportowych	1192	587	475	130
Udział sprzedaży eksportowej w przychodach ogółem	13%	6%	11%	17%
Liczba firm importujących	1156	585	446	125
Wartość zakupów z importu w mln PLN	13134,22	2525,93	3516,28	7092,02

Źródło: Żołnierski A. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2007-2008* Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2009, s. 170.

Przedsiębiorstwa eksportowe zdominowały takie sekcje jak: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, wodę, gaz, handel i naprawy oraz pośrednictwo finansowe. Podobnie sytuacja przedstawia się wśród importerów. Oprócz wymienionych branż ważną rolę pełnią podmioty z sekcji: hotele i restauracje oraz budownictwo⁶.

⁵ Podmiot gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w województwie łódzkim w 2009 r., Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2010, s. 8.

⁶ Żołnierski A. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2007-2008* Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2009, s. 250.

3. Bariery funkcjonowania sektora MSP w województwie łódzkim

Z badań wynika, że poważnym ograniczeniem dla firm z sektora MSP w województwie łódzkim są źródła finansowania, regulacje prawne i uwarunkowania lokalne.

Bariery finansowe dotyczą finansowania rozpoczęcia działalności przedsiębiorstwa, jego funkcjonowania, a także dalszego rozwoju. Nakłady pieniężne ponoszone na działalność bieżącą i inwestycyjną mogą pochodzić ze źródeł własnych, jak i obcych. Samofinansowanie (finansowanie działalności z własnych źródeł) hamuje rozwój podmiotu ze względu na wielkość posiadanych własnych środków. Przedsiębiorstwa te zmuszone są do finansowania działalności z obcych źródeł, m.in. funduszy unijnych, kredytów bankowych, kredytów kupieckich, leasingu. W opinii A. Skowronek-Mielczarek [2005, s. 12] dostępność do zewnętrznych zasobów pieniężnych oraz ich koszt odgrywają istotną rolę dla rozwoju oraz ekspansji małych i średnich przedsiębiorstw.

Bariery w zakresie intensyfikacji wykorzystania różnorodnych źródeł finansowania w sektorze MSP można podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne. Bariery wewnętrzne to przede wszystkim poziom wiedzy kadry zarządzającej i właścicieli firm, czyli stan ich umiejętności w zakresie zarządzania finansami przedsiębiorstwa oraz poziom kwalifikacji i świadomości, dotyczący stosowania nowoczesnych instrumentów finansowania i zarządzania pozyskiwaniem kapitałów z różnych źródeł. Jak również umiejętności wykorzystywania różnorodnych informacji o dostępnych funduszach, programach, itp. Bariery zewnętrzne to przede wszystkim niski poziom zdolności akumulacyjnych przedsiębiorstw, nie dający gwarancji zwrotu zainwestowanych kapitałów, jak również wysokie koszty funkcjonowania, a co się z tym wiąże niski poziom rentowności, nie sprzyjający akumulacji środków. Ponadto ograniczenia związane ze specyficzną gospodarką finansową przedsiębiorstw tego sektora, dominuje bowiem księgowość oparta na księdze przychodów i rozchodów oraz wysokie koszty pozyskiwania kapitałów z sektora bankowego i innych źródeł oraz niewielki poziom środków publicznych przeznaczonych na wsparcie rozwoju sektora MSP w porównaniu z jego potrzebami, a także potencjałem ekonomicznym, jaki ten sektor reprezentuje⁷.

⁷ Skowronek-Mielczarek A., *Małe i średnie przedsiębiorstwa. Źródła finansowania*, C.H. Beck, Warszawa 2005, s. 12-13.

Bariery związane z polityką rządu i władz lokalnych, w szczególności odnoszą się do: braku ulg inwestycyjnych, podatkowych, źle funkcjonującego systemu wspierania sektora MSP w dziedzinie doradztwa, szkoleń, częstych zmian przepisów oraz braku dostępu do jednolitych tekstów aktów prawnych. Na domiar tego akty prawne ujęte są najczęściej w sposób zawiły, niezrozumiały. Wymaga to od przedsiębiorcy korzystania z pomocy prawnej, która w przypadku małych firm wiąże się z dużymi kosztami. Ponadto bariery te dotyczą rozszerzenia koncesjonowania działalności gospodarczej i zbyt krótkiego *vacatio legis*⁸. Niekiedy wdrażane akty prawne nie są poprzedzone okresem przejściowym, w którym to przedsiębiorcy mają czas na dopasowanie się do nowych warunków. Osoba inwestując w działalność gospodarczą zakłada stabilność prawa, działa na aktualnie obowiązujących przepisach, co w rezultacie może przełożyć się na pewność obrotu gospodarczego.

4. Wyniki badań własnych

Metodą badawczą pozyskania materiału empirycznego były badania ankietowe. Narzędziem badawczym skierowanym do mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw był kwestionariusz ankietowy. Badaniem objęto 124 podmioty z sektora MSP ubiegające się o środki finansowe z Unii Europejskiej oraz prowadzące działalność na terenie aglomeracji łódzkiej. Wybór jednostek do badania ankietowego był celowy i stanowili je losowo wybrani klienci firmy konsultingowej „Bajor Consulting”. Badanie zostało przeprowadzone w dniach od 1 do 30 czerwca 2010 roku. Z próby 124 jednostek otrzymano ostatecznie zwrot 79 kwestionariuszy ankietowych, co oznacza wskaźnik zwrotu na poziomie blisko 64%. Realizacja badania była znacznie utrudniona ze względu na brak chęci współpracy wytypowanych podmiotów. Przedsiębiorstwa biorące udział w badaniu to w głównej mierze małe firmy, zatrudniające od 10 do 49 pracowników – 35 podmiotów. Organizacje zatrudniające od 50 do 249 pracowników stanowiły 21 podmiotów, a mikroprzedsiębiorstwa (zatrudniające do 9 pracowników) stanowiły 23 podmioty⁹. Przedsiębiorstwa biorące w udział badaniu to w głównej mierze małe podmioty, które stanowią niemal połowę wszystkich ankietowanych organizacji. W blisko 2/3 przypadkach podmioty biorące udział w badaniu to przedsiębiorstwa działające na rynkach lokalnych

⁸ Bućko J., Rosmańska E., Sitkowska R., *Narzędzia wspierające kształtowanie regionalnej polityki stymulowania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Instytutu Technologii Eksploatacji, Radom 2004, s. 70.

⁹ Liczbę zatrudnionych pracowników przyjęto jako klasyfikator wielkości przedsiębiorstwa.

i regionalnych. W badaniu dominują przedsiębiorstwa o profilu działalności produkcyjnej.

Prowadząc działalność gospodarczą mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa wykorzystują kapitał pochodzący z różnych źródeł. Przeprowadzone badania wskazują, iż finansowanie działalności ankietowanych przedsiębiorstw odbywa się przede wszystkim ze środków własnych. Niemniej jednak, wielkość środków własnych ograniczona jest wielkością zysku czy wielkością wpływów uzyskanych od właścicieli. Wyniki badań potwierdzają ogromne znaczenie środków własnych, jako źródła finansowania sektora MSP. Zdecydowana większość ankietowanych podmiotów korzystała ze środków własnych jako źródła finansowania działalności (71 podmiotów na 79 badanych). Są to 22 mikro firmy, 31 małych organizacji oraz 18 firm średniej wielkości. Finansowanie działalności środkami własnymi sprzyja poprawie stabilizacji firmy, jej suwerenności finansowej oraz swobody w podejmowaniu decyzji.

Ograniczone możliwości sektora MSP w zakresie samofinansowania, budzi konieczność pozyskiwania środków finansowych z innych źródeł. Alternatywną formą zewnętrznego finansowania są:

- kredyty i pożyczki bankowe zwiększające poziom kapitału obcego w przedsiębiorstwie,
- leasing – forma finansowania inwestycji, polegająca na uzyskaniu prawa do użytkowania określonej rzeczy w zamian za ustalony czynsz (raty leasingowe), bez konieczności jej bezpośredniego zakupu,
- pożyczki od rodziny oraz znajomych,
- factoring – krótkoterminowe finansowanie dostaw towarów i usług przez faktora, który pośredniczy w realizacji rozliczeń pomiędzy dostawcą (faktorem) a odbiorcą (dłużnikiem faktoringowym),
- europejskie fundusze strukturalne.

Tabela 3. Wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania

Źródło finansowania	Mikro	Małe	Średnie	Razem
Kredyty i pożyczki	6	12	12	30
Leasing	5	13	6	24
Pożyczki od znajomych	4	2	0	6
Factoring	0	2	1	3
Fundusze strukturalne	7	11	7	23

Źródło: opracowanie własne.

Udział kredytów bankowych i pożyczek w finansowaniu działalności sektora MSP znajduje się na znacznie niższym poziomie w porównaniu do środków własnych. Z kredytu oraz pożyczki jako instrumentu wspierającego działalność przedsiębiorstw nie korzystało 49 ankietowanych firm. Jedynie w przypadku małych i średnich firm można odnotować znaczny udział kredytów, pożyczek w strukturze finansowania działalności (po 12 wskazań). Mały udział mikro przedsiębiorstw (6 wskazań) może być spowodowany ograniczeniem w dostępności kredytów i pożyczek.

Największy odsetek MSP korzystających z leasingu można zauważyć w grupie małych przedsiębiorstw (13 wskazań) oraz średnich przedsiębiorstw (6 podmiotów). Zaledwie 5 mikro firm korzystało z tej formy finansowania. W skali całego sektora MSP ponad 2/3 ankietowanych firm nie korzystało z leasingu (55 podmiotów).

Zaledwie 6 badanych podmiotów skorzystało z pożyczek od rodziny oraz znajomych. Wśród wszystkich podmiotów MSP dominowały mikroprzedsiębiorstwa (4 podmioty). W grupie małych przedsiębiorstw odnotowano 2 wskazania. Natomiast wśród średnich przedsiębiorstw nie stwierdzono wpływu pożyczek od rodziny, znajomych na finansowanie działalności.

Z faktoringu, korzysta niewielka liczba firm. Wśród badanych zaledwie 2 małe podmioty oraz jedna średniej wielkości organizacja.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż żadne przedsiębiorstwo z sektora MSP nie korzystało z funduszy wysokiego ryzyka (z ang. venture capital).

Wsparcie finansowe z funduszy strukturalnych uzyskały 23 małe organizacje, 11 organizacji średniej wielkości oraz 7 mikro firm (podmiotów). Wśród nieskutecznych wnioskodawców największą rzeszę stanowią mikroprzedsiębiorstwa (16 podmiotów), następnie małe firmy (12 podmiotów) oraz średnie organizacje (10 podmiotów).

Istnieje zależność pomiędzy pozyskaniem środków unijnych a wielkością przedsiębiorstwa ($p=0,03$). Siła tej zależności mierzona współczynnikiem T-Czuprowa wynosi 0,25 co oznacza słabą zależność pomiędzy wielkością firmy a uzyskaniem dotacji.

Uwzględniając okres prowadzenia działalności przez właścicieli MSP ubiegających się o dotację należy zauważyć dominację przedsiębiorstw młodych, funkcjonujących na rynku co najwyżej 5 lat (27 wskazań). Zaistnienie i rozwój w czasach szerokiej konkurencji stanowi duże wyzwanie dla młodych firm. Pozyskanie środków z funduszy strukturalnych jest dla nich szansą, wpływającą na możliwości rozwoju przedsiębiorstwa, zwiększenia jego potencjału czy też konkurencyjności względem doświadczonych uczestników. Równie liczną

grupę w aplikowaniu o dotacje stanowią organizacje doświadczone, działające na rynku od 6 do 10 lat (21 wskazań) oraz od 11 do 20 lat (22 wskazania). Czynniki mogącymi wpływać z ich strony na zainteresowanie unijnymi zasobami pieniężnymi jest ich doświadczenie, stabilna pozycja czy też większa możliwość pozyskania kredytu. Natomiast najmniejszym zainteresowaniem pozyskiwaniem środków finansowych z Programów Operacyjnych cechują się firmy funkcjonujące na rynku co najmniej 20 lat (9 przedsiębiorstw). Analizując okres działalności wśród beneficjentów, należy nadmienić przewagę przedsiębiorstw funkcjonujących na rynku od 11 do 20 lat (14 podmiotów). Na zbliżonym poziomie środki unijne otrzymały organizacje działające co najwyżej 5 lat oraz od 6 do 10 lat (odpowiednio 12 wskazań oraz 11 wskazań). Wśród przedsiębiorstw, którym nie udało się pozyskać środków przeważają młode firmy funkcjonujące do 5 lat na rynku (15 wskazań). Na podstawie testu niezależności można sądzić z 95% prawdopodobieństwem, że pozyskanie dotacji unijnej nie zależy od wieku przedsiębiorstwa ($p=0,61$).

Z przeprowadzonych badań wynika, iż wśród mikro beneficjentów 4 podmioty działają tylko i wyłącznie na rynkach lokalnych (tj. gminny, powiatu, miasta), 2 podmioty na rynkach regionalnych oraz jeden podmiot na rynku krajowym. Wśród małych beneficjentów najliczniejszą grupę stanowią organizacje działające na rynkach regionalnych – 10 podmiotów, a następnie przedsiębiorstwa zorientowane na rynki lokalne – 7 podmiotów oraz krajowe – 5 podmiotów. Symboliczne znaczenie odgrywają one natomiast na rynkach zagranicznych – jeden podmiot. W grupie średnich beneficjentów najliczniejszą grupę stanowią firmy funkcjonujące na rynku krajowym – 5 podmiotów. Drugą co do liczebności grupę stanowią firmy o zasięgu regionalnym – 3 podmioty. Na rynku lokalnym funkcjonuje zaledwie 1 podmiot, natomiast na rynkach zagranicznych – 2 podmioty. Badani są więc w głównej mierze nastawieni na rynki regionalne oraz lokalne, co przejawia się dominacją gminy, powiatu, miasta, województwa jako rynku zbytu w większości przypadków. Niewiele niższym udziałem charakteryzują się rynki krajowe. Niewielki zaś odsetek stanowią przedsiębiorstwa o zasięgu krajowym. W przypadku nieskutecznych wnioskodawców można zaobserwować podobną tendencję. Niemal co trzeci nieskuteczny wnioskodawca działał na rynkach lokalnych oraz co trzeci na rynku regionalnym (po 13 wskazań). Niemal co czwarty podmiot funkcjonował na rynku krajowym. Zaledwie 3 organizacje wskazały na rynek zagraniczny jako obszar działalności firmy. Na podstawie testu niezależności z 95% prawdopodobieństwem można sądzić, że pozyskanie dotacji unijnej nie zależy od zasięgu działalności przedsiębiorstwa ($p=0,97$).

Analizując kryterium branży badanych przedsiębiorstw, należy wskazać na dominującą rolę sektora produkcyjnego i handlowego. Branżę produkcyjną reprezentuje 30 podmiotów, branżę handlową 20 podmiotów, co stanowi łącznie blisko 2/3 wszystkich ankietowanych firm. Mniej liczną grupę stanowią firmy o profilu budowlanym (17 wskazań) oraz usługowym (12 badanych podmiotów). Na podstawie testu niezależności z 95% prawdopodobieństwem można sądzić, że pozyskanie dotacji unijnej nie zależy od branży w której działają badane przedsiębiorstwa ($p = 0,17$).

5. Podsumowanie

Małe i średnie przedsiębiorstwa stanowią blisko 99,9% wszystkich firm działających w województwie łódzkim, z czego mikroprzedsiębiorstwa stanowią aż 94% wszystkich organizacji. Ponad 220 tys. działających w regionie łódzkim organizacji zatrudnia około 2/3 pracowników i wytwarza około 50% produktu krajowego brutto. Jest to sektor z przewagą własności prywatnej nad publiczną (blisko 97% wszystkich przedsiębiorstw). Jak pokazują przedstawione statystyki, firmy sektora MSP pełnią kluczową rolę w rozwoju i modernizacji gospodarki regionu jak i polskiej gospodarki. Podstawową barierą w funkcjonowaniu tych przedsiębiorstw jak pokazują niereprezentacyjne badania są zewnętrzne źródła finansowania. Najczęściej finansują się one ze środków własnych, ale ich niewystarczająca wysokość zmusza ich do korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania. Wśród, których najpopularniejsze są fundusze strukturalne, kredyty i pożyczki oraz leasing. Wykorzystując wyniki testu niezależności pomiędzy pozyskaniem dofinansowania z UE a charakterystyką badanego przedsiębiorstwa, należy podkreślić, iż występuje słaba zależność między otrzymaniem dotacji a wielkością firmy. Natomiast otrzymanie funduszy strukturalnych wśród badanych firm nie jest uzależnione od wieku przedsiębiorstwa, zasięgu działalności oraz branży.

15. DETERMINANTS CONDITIONING FINANCING OF SME SECTOR IN THE LODZ REGION

Abstract

In this work particular attention was devoted to the factors influencing the functioning of the SME sector in Lodz province. The dominant barriers to the operation of these companies were presented, as well as external sources of financing their activities. The influence of the characteristics of chosen enterprises from the SME sector in the Lodz province on the use of structural funds was investigated.

Literatura

Bućko J., Rosmańska E., Sitkowska R., *Narzędzia wspierające kształtowanie regionalnej polityki stymulowania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Instytutu Technologii Eksploatacji, Radom 2004.

Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2008 roku, GUS, Warszawa 2010.

Podmiot gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w województwie łódzkim w 2009r., Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2010.

Pyciński S., Żołnierski A. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2006-2007*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2006.

Skowronek-Mielczarek A., *Małe i średnie przedsiębiorstwa. Źródła finansowania*, C.H. Beck, Warszawa 2005.

Tokaj-Krzewska A., Pyciński S. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2004-2005*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005.

Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w 2009 r., GUS, Warszawa 2010.

Żołnierski A. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2007-2008* Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2009.

Żołnierski A., Zadura-Lichota P. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2006-2007*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2008.

Iwona Staniec – doktor, inżynier, Politechnika Łódzka, Wydział Organizacji i Zarządzania, Katedra Zarządzania